

Kvæg

Forstå antibiotikaresistens - og hvad det betyder for kvæglandmanden og kvægbruget

Som kvæglandmand, er det vigtigt at vide, hvad antibiotikaresistens er, og hvorfor det har betydning i forhold til de valg man træffer, når dyrene skal behandles.

Viden om

Verdenssundhedsorganisationen WHO anser antibiotikaresistens som en af de største sundhedsmæssige trusler. Man regner med, at antibiotikaresistens på verdensplan fra 2050 vil koste omkring 10 millioner mennesker livet, - hvert år! Denne dystre forudsigelse er en vigtig del af baggrunden for, at der overalt i verden er fokus på at begrænse udbredelsen af antibiotika-resistens. Det gælder også i Danmark – og i kvægbruget. Udvikling af antibiotikaresistens i kvægbruget har nemlig ikke kun konsekvenser for vores dyr, men også for mennesker. Hvis vi ikke passer på, risikerer vi at miste vores allervigtigste redskab til behandling af en række dødelige sygdomme hos både dyr og mennesker.

Hvad er antibiotikaresistens?

Vi bruger antibiotika til at slå sygdomsfremkaldende bakterier ihjel med. Men ikke alle bakterier bliver slået ihjel ved behandling. Nogle er modstandsdygtige overfor antibiotika. Vi siger, at bakterierne er resistente, eller at de udviser antibiotikaresistens. Nogle bakterier er resistente overfor mange typer antibiotika på én gang. Dem kalder vi multiresistente. Infektioner med multiresistente bakterier er farlige, fordi de kan være svære eller umulige at behandle.

Tuberkulose er udbredt mange steder i verden, og er et eksempel på en sygdom, der ofte er svær at behandle, fordi bakterierne er multiresistente. I Danmark er det bl.a. resistente stafylokok-bakterier (også benævnt MRSA) og tarmbakterier som E.coli, der ofte giver anledning til bekymring på sygehuse.

Derfor er antibiotikaresistens et problem

Antibiotikaresistens er et problem, fordi antibiotika er den eneste effektive behandling ved mange infektionssygdomme. Uden effektive antibiotika vil mange mennesker med infektioner derfor dø. Effektive antibiotika er også en forudsætning for, at mange operationer og kræftbehandlinger kan gennemføres med succes.

På længere sigt kan man også frygte for, at vi ikke kan behandle de vigtigste sygdomme hos kalve og køer.

Sådan opstår antibiotikaresistens

Resistens mod antibiotika kan opstå spontant i bakterier ved små tilfældige ændringer af generne - såkaldte mutationer. Mutationerne er en fordel for bakterierne, fordi de så kan overleve behandlingen med antibiotika. Jo mere antibiotika vi bruger, des flere bakterier bliver udsat for antibiotika. Og når der er antibiotika til stede, så vil de resistente bakterier klare sig bedre end de, der ikke er resistente, og vil derfor hurtigt komme i overtal.

Resistens kan overføres mellem forskellige typer af bakterier, som er i tæt kontakt med hinanden, f.eks. i tarmen. Man kan sige, at bakterier kan 'smitte' hinanden med resistens. Også bakterier hos mennesker kan 'smittes' med resistens ved kontakt med resistente bakterier fra dyr.

Derfor skal vi bruge så lidt antibiotika som muligt

Jo mere vi anvender antibiotika, des større fordel vil det være for bakterierne at have resistens-gener, fordi disse egenskaber giver bakterierne bedre mulighed for at overleve. De resistente bakterier får en klar konkurrencefordel ift. bakterier, der ikke er resistente. Skal vi begrænse udbredelsen af antibiotika-resistens, er det derfor vigtigt, at vi begrænser brugen af antibiotika mest muligt.

Forskellen på smalspektrede og bredspektrede antibiotika

Nogle typer af antibiotika, herunder penicillin, betegnes som smalspektrede. Det betyder, at de kun er virksomme overfor bestemte bakteriearter. I Danmark er penicillin heldigvis fortsat effektivt overfor langt de fleste af de infektioner, vi har behov for at behandle i kvægbruget. Da de smalspektrede antibiotika kun rammer få udvalgte bakteriearter, er risikoen for udvikling af resistens mindre. Ved behov for behandling bør vi derfor i videst muligt omfang bruge disse produkter.

Mange andre typer af antibiotika virker på en bredere vifte af bakterier, - de betegnes derfor som bredspektrede antibiotika. Indimellem kan det være nødvendigt at bruge dem, f.eks. hvis man ikke ved, hvilken type bakterie, der er årsag til sygdommen. Behandlingen bør dog tilpasses, så den målrettes, så snart det er afklaret, hvilken bakterie man har med at gøre.

Vi bør ikke bruge humankritiske antibiotika i kvægbruget

Bestemte typer af antibiotika er kritisk vigtige for menneskers sundhed. Dem kalder vi 'humankritiske'. Det er specielt produkter, som skal kunne anvendes i særlige situationer i hospitalsvæsenet. Disse produkter bør vi helt undlade at bruge i husdyrbruget for ikke at bidrage til udvikling af resistens overfor dem. Derfor har kvægbranchen også selv indført et stop for brug af de såkaldte 3. og 4. generations cefalosporiner.

Kvægbrugets rolle i forhold til antibiotikaresistens

Der er heldigvis endnu ikke de store problemer med resistens i dansk kvægbrug. Men resistente bakterier giver ind i mellem anledning til udfordringer og bekymring. Antibiotika-resistens og nedsat følsomhed overfor antibiotika opleves fx ofte ved infektioner med Mycoplasma, colibakterier og stafylokokker. Multiresistens er set ved udbrud af salmonella, ligesom MRSA er fundet i både tankmælksprøver og i næsehulen hos slagtekalve.

Selvom problemer med antibiotika-resistens på nuværende tidspunkt er begrænsede, så er der altså alligevel god grund til, at vi altid bruger antibiotika med omtanke, - at vi forsøger at begrænse brugen mest muligt, og at vi løbende ved laboratorieundersøgelser sikrer os, at vi anvender de mest målrettede og mest smalspektrede præparater.

Sådan bidrager du som kvægbruger til kampen mod udvikling af resistens

- Undgå at behandle kalve med antibiotika via munden (oral behandling), fordi det udgør en unødigt stor risiko for, at der udvikles resistente bakterier. Bl.a. fordi det rammer alle bakterier i tarmen – også de gode - og fordi det kræver en højere dosis.
- Anvend aldrig 'penicillin-mælk' til fodring af kalve, fordi det unødigt udsætter en masse bakterier for antibiotika.
- Når det er nødvendigt at anvende antibiotika, så brug i videst muligt omfang kun penicillin, som er smalspektret. Få tilpasset dine besætningsdiagnoser, hvis bredspektrede præparater kan erstattes med smalspektrede penicilliner.
- Ved yverbetændelse bør du, hvis koen ikke er syg, afvente laboratoriesvar på mælkeprøve, så du kan vurdere, om det er nødvendigt at behandle, og så du eller din dyrlæge kan vælge den mest effektive og smalspektrede

behandling.

- Sørg for god hygiejne generelt for at forebygge sygdom - især omkring kælvningsbokse, kalvebokse, fodring af kalve og omkring malkning, hvor dyrene er mest udsatte.
- Brug handsker, specielt når du behandler et dyr med antibiotika, så du ikke får antibiotika på dig.
- Vask jævnligt dine hænder i løbet af arbejdsdagen, og når du forlader stalden, så du ikke spreder bakterier.
- Skift arbejdstøj, når det bliver beskidt. Skift til rent tøj, når du forlader stalden efter arbejdstid.

Læs også: [To trin til bedre brug af antibiotika i kvægbesætningen](#)

Emneord

Antibiotika

Sundhed

Publiceret: 11. august 2022

Opdateret: 11. august 2022

Vil du vide mere?

Henrik Læssøe Martin

Kvægfagdyrlæge

SEGES

hlm@seges.dk

+45 4024 2681

Støttet af

Mælkeafgiftsfonden

Kvægafgiftsfonden

SEGES Innovation P/S

Tlf. 8740 5000

Agro Food Park 15

Fax. 8740 5010

8200 Aarhus N

Email info@seges.dk

